

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum corpus mulieris fuerit formatum de costa viri sine
additione materiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

10. Quod autem aquæ diluuii quæ ascenderunt super omnes alios montes, non ascenderunt ad paradysum terrestrē. Dicunt quod hoc fuit, quia aquæ naturaliter sistant circa ima, & quod mons in quo paradysus terrestris est, excedit communem planiciem terræ plusquam triginta cubitis, secandum quæ altitudinem aquæ diluuii ascenderunt super terram, ideo ad paradysum aquæ diluuii non ascenderunt. Quod autem ascenderunt super alios montes altitudine maiores fuit miraculum, ut dicitur ad hoc, ut purgarentur, quæ in eis per habitationem hominum commissa sunt. In paradiso autem nihil erat purgandum.

11. Istud autem non oportet dicere, quia nunquā est recurrendum ad miraculum, ubi potest veritas saluari cum naturali cursu rerum. Non videtur autem secundum cursum naturæ, quin super mediū interstitium aeris sit locus conuenienter habitabilis, ita ut non sit ibi, neque excessus caloris, neque frigus: quia secundum cursum naturalem contraria manentia in suo excessu non situantur in medietate. Quum igitur mediū interstitium aeris sit locus frigiditatis non est probabile, quod immediate post ipsum sit locus cum excessu caloris, sed potius est ibi dare temperatum calorem antequam perueniatur ad regionem excessiue calidam. Quod autem dicitur de Solino, respondendum est de eo, & de cæteris Historiographis, sicut de cæteris Poëtis illud quod scriptum est. Nam miranda canunt, sed non credenda Poëta.

12. Ad rationem principalem factam in arguendo patet responsio ex dictis, quia licet sub æquinoctiali quantum est ex natura climatis sit excessus caloris, tamen propter conditionem situs est ibi temperatum modo quo dictum est.

Sententia huius distinctionis, xviii. in generali & speciali.

In eodem quoque paradiso, &c. Superius determinauit Magister de productione viri. Hic determinat de productione mulieris. Et diuiditur in duas. Primum determinat productionem eius, quantum ad corpus. Secundum quantum ad animam ibi, quemadmodum mulieris corpus. Prima diuiditur in duas. Primum inquiritur utrum fuerit mulier formata de costa. Secundum inquiritur modum formationis eius. Secunda ibi, solet etiam queri, utrum de costa. Prima in duas. Primum docet quid scriptura de formatione mulieris tradat. Secundum concludit congruitatem formationis, ibi attendendum est. Secunda pars in qua inquiritur formationis modum diuiditur in tres secundum tres questiones quas mouet & soluit, quarum prima est circa principium materiale. Secunda verò & tertia circa principium actionis. Secunda ibi, illud autem sciri oportet. Tertia hic queritur, an ratio qua Deus plus. Hæc est sententia & diuisio lectionis in generali.

2. In speciali sic procedit Magister. Et proponit primum mulierem de costa viri dormientis esse formatam vel fuisse, ut scriptura Gene. refert. Postea dicit mulierem de viro formari congruū fuisse, ut maior esset amor inter homines, & homo ostenderetur omnium aliorum hominum esse principium. De latere autem formata fuit, quia non ad dominium, vel ad feruitatem, sed ad societatem eius producebatur. De dormiente viro fuit producta, ad diuinæ virtutis ostensionem, & fundationis ecclesiæ mysticæ significationem. Postea queritur utrum de sola costa, sine alterius materiae additione formata fuit mulier. Et respondet quod non fuit alia materia, quia sic magis deberet dici mulier de illa materia esse formata, quam de costa, quæ multiplicata fuit virtute diuina ad totius mulieris formationem, sicut factum fuit de quinque panibus. Paulò post dicit quod angeli mulierem non formauerunt, licet ad formationem eius ministeriū præbuerint. Postea queritur utrum in creatura fuerit ratio feminalis ad mulieris formationem. Et respondet præmittendo primum quædam, scilicet quod rationes primordiales ab æterno in Deo fuerunt, feminales verò creaturis indite, licet non omnium rerum, sed quarundam: addit etiam quod illæ rationes possunt dici primordiales aliquo modo. Tum quia rebus in prima creatione indite sunt: Tum quia sunt quasi principia rerum ex ipsis producendarum. Subditque quod illa naturæ liter sunt, quæ ex ratione feminali fiunt, seu producuntur.

Illæ verò fiunt supernaturaliter, quorum causæ tantum sunt in Deo. In rebus verò creatis est potentia, ut hæc possint fieri, non tamen necessitas ut sint: ex his concluditur quod formatio mulieris non fuit secundum causas feminales, sed supernaturaliter ex diuina virtute. Vltimò ostendit quod quidam posuerunt animam mulieris de anima viri esse propagatam. Alii verò ab initio cum cæteris animabus dicunt fuisse creatam. Sed secundum catholicam fidem creādo infunditur, & infundendo creatur. Vnde beatus Hieronymus excommunicat eos qui dicunt animam esse ex traduce, ubi ponit autoritates, per quas multi errores circa productionem animæ excluduntur. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Verum Eua producta fuerit de costa viri, vel producta potuerit sine additione materiae.

Tho. 1. q. 92. ar. 3. ad primum. Et q. 119. ar. 1.

Henr. quod. 7. q. 9.

Circa distinctionem decimam octauā queritur primum de productione mulieris quoad corpus, utrum producta fuerit de costa viri, vel producta potuerit sine additione materiae. Et videtur quod non, quia impossibile est totum æquari parti: Omne enim totum maius est sua parte. Sed costa Adæ æquabatur secundum materiam alicui parti corporis mulieris, ergo non æquabatur toti materiæ corporis mulieris, fuit ergo necessaria in corpore mulieris aliqua materia, præter materiam costæ.

2. Item Deus non potest facere corpus mixtum sine materia, ergo pari ratione non potuit facere tantum corpus sine tanta materia, nec maius sine maiori. Et ex parua materia costæ non potuit formari totum corpus, quod fuit multo maius costæ, sine additione alterius materiae.

3. **I**N CONTRARIUM arguitur, quia indiuisibile additum indiuisibili non efficit aliquid maius (ut patet. 6. Physic.) sed materia secundum se est indiuisibilis, ergo additio materiae ad materiam non facit aliquid maius. Si ergo ante additionem materiae ad costam Adæ non potuit ex ipsa formari corpus Euz, per eandem rationem neque post, cum per additionem materiæ solius, nihil efficiatur maius.

4. **R**ESPONSO. Circa questionem istam sunt tres opiniones: vna quorundam dicentium quod non solum diuina virtute, verum etiam virtute nature potest fieri de parte magnum absque rarefactione & additione materiae. Quod declarant ex tribus suppositionibus. Prima est quod in omnibus rebus naturalibus est dare minimum secundum naturam, ut minimam carnem, & sic de aliis. Et hæc suppositio clare scripta est. 1. Physic. Secunda est quod elementa generantur ex se inuicem alternatim superiora ex inferioribus, & inferiora ex superioribus. Tertia est, quod superiora generantur ex inferioribus secundum multiplicatam analogiam, ita quod ex vno puillo terræ fiunt decem aquæ, & ex vno aquæ decem aeris. Et sic ultra. Et hæc duo suppositiones clare habentur ex secundo de generatione. Quibus suppositis arguitur sic. Vnum minimum aeris potest conuerti in aquam per secundam suppositionem, ergo conuertitur in minimum aquæ. Sed ex minimo aquæ possunt fieri decem minima aeris per tertiam suppositionem, ergo de primo ad vltimum, ex vno minimo aquæ possunt fieri decem minima aeris. Hoc autem fit absque additione materiae, & absque rarefactione, quia æquæ rarum est minimum aeris, quod primum conuertitur in minimum aquæ, sicut decem minima aeris, in quæ minimum aquæ conuersum est, & e contrario.

5. Sed hæc ratio non valet, quia quantum in naturalibus sit dare minimum, puta minimam carnem (ut dicit prima suppositio.) Hoc tamen intelligendum est de minimo se parato, & perse existente. Sic enim est dare minimum in naturalibus, ita quod in minori non saluaretur species, imò propter debilitatem virtutis statim resolveretur in corpus continens, sicut vult Arist. in lib. de sensu & sensato, quod modicus vapor infusus maiori statim resolveretur in continens: minimum autem coniunctum toti non est dare, sed quocumque paruo dato semper est accipere minus. Quum enim forma carnis extendatur extensione continui, sicut in continuo non est dare minimum, sic nec

in carne, sed qualibet data quum in continua & diuisibilis est dare minorem, forsitan verum est quod si separaretur, statim corrumpetur.

6 Quum igitur dicitur quod minimū aëris cōuertitur in minimum aque, aut in minus minimo. Dicendū quod conuertitur in aquam, & in minus secundū decuplum minimo separabili. Illud tamen minus est coniunctum, & non separatum, in minus enim separatum conuerti non potest, quia nec illud esse potest, quia in separatis est dare minimum. Sed bene potest conuerti in coniunctū minus minimo separato, quia in coniunctis non est dare minimum. Et si istud cōiunctum minus minimo separato conuerteretur iterum in aërem, conuerteretur in decem partes aëris coniunctas, quæ non efficerent nisi vnum minimum aëris separatam, & non decem minima separata, vt isti putant, & ita nō fieret aër magnus ex paruo, sed equalis ex equali.

Ab. in scripto.

7 Alia est opinio quorundā dicentium, quod nec opere nature, nec virtute diuina potest fieri magnum de paruo, nec potuit fieri corpus Euz de coila Adæ sine rarefactione, vel additione materia: quod probant sic, Corpus Euz non potuit formari ex tam parua materia, nisi per aliquā eius multiplicationem. Hæc autem multiplicatio potest intelligi, vel secundum quantitatem solum, sed secundum essentiam materia: Si secundum quantitatem solum, sic necessarium est quod fieret per rarefactionem, quia ratio diffinitiuā rarefactionis est, quod eadem materia accipiat maiores dimensiones, vt patet. 4. Phis. Sed si multiplicatio attendatur solum secundum quantitatem, hoc est, per hoc quod eadem materia prius sub paruis dimensionibus existens accipit maiores dimensiones: ergo nō potest ibi non esse rarefactio. Quum Deus non possit separare diffinitionem a diffinito. Si verò multiplicatio attendatur secundum essentiam materia:, oportebit dicere, quod aliquid materia: factum fuit sub forma corporis mulieris, quod quandoq; non erat sub forma coisæ. Illa ergo materia, vel est de nouo creata, vel prius erat sub forma alterius corporis. Et quicquid horum detur, semper habebitur quod ad materiam coisæ facta est additio alterius materia:, vel præexistentis, vel de nouo create: ideo &c.

8 Hæc autem ratio non cogit: dato enim quod multiplicatio solum quantitatem attingat, non oportet propter hoc dicere, quod ibi sit rarefactio. Et cū dicitur quod ratio diffinitiuā rarefactionis est, eandem materiam accipere maiores dimensiones, falsum est, illa enim quæ sunt diuersa per essentiam non se habent vt diffinitio & diffinitum. Sed paruum fieri magnum supposita eadem materia, & densum fieri rarum, sunt diuersa per essentiam, ergo &c. Maior patet, minor probatur, quia illæ actiones sunt distinctæ realiter, quæ sunt ad terminos distinctos realiter (rationes enim motuum & actionum sumuntur ex terminis vt dicitur 5. Phis.) Sed actio qua ex paruo fit magnum est ad perfectam quantitatem tanquam ad terminum. Actio verò qua ex denso fit rarum est ad qualitatem vt habetur 4. Phis. ergo &c. Et ideo e contrario esset arguendum sic, illa quæ sunt diuersa per essentiam possunt diuina virtute separari, nisi alterum sit pura potentia quæ ab omni actu separari non potest, sed extensio eiusdem materia: per maiorem quantitatem, & rarefactio sunt diuersæ actiones realiter, ergo &c. Item si rarefieri esset eadem materiam accipere maiores dimensiones, non posset esse rarefactio vbi nulla esset materia, quod falsum est, nam Deus posset accidentia remanentia in sacramento altaris mutare secundum rarum & densum.

9 Ideo sunt alij tenentes mediam viam quod Deus potest facere magnum de paruo sine rarefactione, & sine additione materia:, non autem hoc potest natura. Primum patet dupliciter. Primò quia Deus potest facere quicquid est in potentia materia: non solum naturali sed & mediationali. Sed qualibet materia quantum est de se est æqualiter in potentia ad magnum & paruum, rarum & densum, ergo &c. Maior patet. Minor probatur, quia materia secundum se non est quanta aut qualis, sed in potentia ad quantitatem vel qualitatem secundum quamlibet diffinitionem. Et istud est equaliter in omni materia, vnde si materia montis & parui lapidis per intellectum separantur ab omni forma substantiali & quantitate, nulla differen-

*d. 24. q. 1.
1171. 28.*

tia esset inter eas quantum ad susceptionem magnitudinis & paruitatis, raritatis & densitatis. Item constat quod Deus potest facere quantum sine raro & denso, sicut sine aliis qualitatibus, & etiam sine materia. Sed illud quantum non est dubium quin possit mutari de magno in paruum & e converso de paruo in magnum, hoc autem fieret sine rarefactione & condensatione, & etiam sine additione, vel subtractione materia:, ergo &c.

10 Secundum patet, quia quicquid natura facit in generabilibus & corruptibilibus facit mediante calido & frigido (vt patet ex 4. Metho. gignunt enim calidum & frigidum vincencia materiam vt ibidem dicitur.) Sed calidum non extendit paruum in magnum nisi rarefaciendo. Nec frigidum contrahit magnum in paruum nisi condensando, ideo &c.

11 Ad argumenta in oppositum dicendum. Ad primum dicitur quod materia secundum se nō est alteri materia: æqualis vel inæqualis. Cū æqualitas vel inæqualitas sint relationes fundatæ secundum quantitatem, sed diuersæ quantitates possunt esse successiue in eadem materia ratione quarum potest æquari pluribus, & etiam parti & toti.

12 Ad secundum dicendum quod magnum non est nisi ex magna materia, nec paruum nisi ex parua, & vniuersaliter tantum ex tanta. Sed hoc non est in materia secundum se sed ratione quantitatis, & ideo tanta est materia sub quanta quantitate existit.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum in materia sint aliqua: rationes feminales.

Tho. 1. q. 11. ar. 2.

Secundò queritur, Vtrum in materia sint aliqua: rationes feminales. Et videtur quod non, quia quicquid est extra animam est res & non ratio, sed quicquid est in materia est extra animam, ergo est res, & non ratio, non sunt ergo in materia rationes feminales.

2 Item semen importat aliquid actiuum, vt dicitur 2. Phisic. Sed in materia non est aliquid actiuum cū ipsa secundum se sit pura potentia, cuius est pati & non agere, ergo &c.

3 IN CONTRARIVM est August. & habetur in litera.

4 RESPONSIO. Circa quæstionem istam duo sunt videnda. Primò verum in materia sit aliquid quod conuertatur in naturā formæ, quia hoc posuerunt aliqui esse rationes feminales. Secundò dato quod nō, quia sunt secundum veritatem rationes feminales.

5 CIRCA primum sic procedetur, quia omnia opinionone quæ ponit in materia latitacionem formarum eo quod negat veram generationē & ponit solum educationem formæ de occulto ad manifestum. Omnia etiam illa opinione quæ dicit omnes formas esse ab extrinseco per creationem, eo quod tollit a rebus proprias actiones, & negat sensum. (Hæc autem a doctoribus sufficienter reprobata sunt.) Primò ponemus quādam opinionem magis nouam, quæ ponit purum possibile conuerti sua corruptione in naturam formæ. Secundò videbitur quid veritatis sit in illa opinione.

6 Quantum ad primum sciendum quod quidā dicunt quod in generatione rerum naturalium est considerare quatuor per ordinē. Primò ipsum nihil quod est negatio omnis entitatis. Secundo purum possibile quod de proximo se habet ad nihil. Tertiò materia. Quarto & vltimo formam substantialem. Generatur ergo aliquid naturaliter per hoc quod purum possibile, quod est in materia, transmutatur in naturam formæ, non quidem sua perfectione, tanquā aliquid existens sub forma & perfectū per formam, quia illud est materia quæ manet sub forma rei factæ, sed transmutatur in formam sua corruptione, nec tamen ad nihil, quia manet quodam modo in forma scilicet in virtute. Istud autem purum possibile multiplicatur in materia secundum multiplicationem formarum, in quas est transmutabile, & est minoris actualitatis, quam materia, quia materia manet in re facta: purum autē possibile non manet, vt dictum est.

7 Mo.